

Briselē, 26.11.2019.
COM(2019) 604 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2019. gada ziņojums
par Eiropas Savienības instrumentu īstenošanu ārējo darbību finansēšanai 2018. gadā

{SWD(2019) 409 final}

Globālās saistības

Apstākļos, kad visā pasaulē bija ieilguši konflikti, norisinājās stratēģiski strīdi starp pasaules varām, klimata pārmaiņas un digitālā pārveide mūsu sabiedrībā, ES meklēja daudzpusējus risinājumus kopīgām problēmām. Visu 2018. gadu ES izmantoja katru tās rīcībā esošo politikas instrumentu un rīku, tostarp diplomātiskus, drošības, tirdzniecības, attīstības un humānās palīdzības pasākumus, lai veidotu mierīgāku, ilgtspējīgāku un pārticīgāku nākotni.

ES veicina dialogu ar galvenajiem partneriem visā pasaulē par vērtībām un pasaules mēroga izaicinājumiem. Miers un drošība, cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība un atbalsts sievietēm ir visu ES politikas nostādņu pamatā. Šajā ziņojumā ir aprakstīts, kā ES tērējusi līdzekļus starptautiskajai attīstībai, humānajai palīdzībai, ārpolitikai un paplašināšanās procesam 2018. gadā¹, un parādīts, kā ES kā pasaulē lielākais tirdzniecības bloks un palīdzības sniedzēja ir uzlabojusi dzīvi miljoniem cilvēku vairāk nekā 120 valstīs.

ES 2018. gadā ieguldīja 74,4 miljardus EUR oficiālajā attīstības palīdzībā, no kuriem 13,2 miljardus EUR pārvaldīja Eiropas Komisija. Tas ir vairāk nekā visā pārējā pasaulē kopā un vairāk nekā puse no šīs palīdzības visā pasaulē.

ES kā spēcīga globālā dalībiece

ES turpināja īstenot savu globālo ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju, nostiprinot Savienības un tās dalībvalstu aizsardzību un drošību.

Tagad ES savā misijā, ko tā īsteno visā pasaulē, liek lielāku uzsvāru uz apmācību un speciālajām zināšanām kā spēju veidošanas daļu. Šīs pieejas ietvaros spēju veidošana drošības un attīstības iniciatīvām pirmo reizi tika integrēta ES misijās Centrālāfrikas Republikā, Mali un Somālijā. Stabilitātes veicināšanai Sāhelā tika atvēlēti 8 miljardi EUR. ES un Nigēras Sāhelas G5 prezidentūra februārī organizēja Sāhelas G5 valstu konferenci, kas bija viens no būtiskajiem pagrieziena punktiem apvienoto spēku sagatavošanā, lai risinātu problēmas, tostarp vēršot pret terorismu, organizēto noziedzību, klimata pārmaiņām un iedzīvotāju skaita pieaugumu.

ES veicināja kiberdrošību un savienojamību, izveidojot globālu tehnoloģiju darba grupu², kas palīdz vienoties par kopīgiem risinājumiem tehnoloģiju radītajām problēmām.

Februārī publicētā Komisijas 2018. gada stratēģija Rietumbalkāniem³ bija nozīmīgs solis Eiropas rīcības virzienā šajā reģionā.

¹ Galvenie instrumenti, uz kuriem attiecas šis ziņojums, ir Eiropas Attīstības fonds (EAF), Attīstības sadarbības instruments (ASI), Eiropas kaimiņattiecību instruments (EKI), Pirmspievienošanās palīdzības instruments (IPA II), Stabilitātes un miera veicināšanas instruments (IcSP), Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instruments (EIDHR), Partnerības instruments (PI), Instruments sadarbībai kodoldrošības jomā (INSC), Grenlandes lēmums, humānā palīdzība, Kopējā ārpolitika un drošības politika (KĀDP), makrofinansālais atbalsts (MFA), Garantiju fonds ārējai darbībai (t. i., EIB ārējo aizdevumu pilnvaras un Euratom aizdevumu mehānisms), Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai, ES civilās aizsardzības mehānisms, ES palīdzības brīvprātīgie.

² https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/62657/global-tech-panel_en

Tika panākts ievērojams progress to starpposma mērķrādītāju sasniegšanā, kurus paredz Parīzes nolīgums, ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam, vienošanās par Irānas kodolprogrammu un ANO globālais pakts par migrāciju. ES arī uzņemas vadību brīvas un godīgas tirdzniecības veicināšanā un Pasaules Tirdzniecības organizācijas reformas atbalstīšanā.

Viena no pamatprioritātēm bija iesaiste ANO Augsta līmeņa politiskajā forumā un Attīstības finansēšanas forumā, un ES paziņoja par jaunu ES un ANO partnerību attīstības jomā. ES arī stingri atbalstīja reformas ANO attīstības sistēmā.

Programmas 2030. gadam un Eiropas Konsensa par attīstību īstenošana

ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam, ko visas ANO dalībvalstis pieņēma 2015. gadā, ir ES starptautiskās sadarbības un attīstības politikas pamatā. Tas ir plāns miera un labklājības nodrošināšanai iedzīvotājiem un planētai, kurā paredzēti 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM).

2017. gada Eiropas Konsenss par attīstību ir ES un tās dalībvalstu kopīgs redzējums un satvars sadarbībai attīstības jomā. Ar to ES attīstības politika tiek pielāgota programmai 2030. gadam. Konsenss veicina ES ārējās darbības mērķus un principus, kā noteikts Lisabonas līgumā, un atbalsta globālo ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju.

Āfrikas un Eiropas alianse

ES 2018. gadā izveidoja Āfrikas un Eiropas ilgtspējīgu investīciju un darbvietu aliansi. Šī pieeja ir būtiska pārmaiņa ES partnerībā ar Āfriku. Alianse veicina ieguldījumus, piesaista vairāk privāto investoru, paplašina tirdzniecību, uzlabo darījumdarbības vidi un atbalsta izglītību un darbam piemērotas prasmes, pamatojoties uz saistībām, ko Āfrikas Savienība (ĀS) un ES uzņēmas 2017. gada samītā. Alianse ir būtisks pavērsiens pārejā no līdzekļu devēja un saņēmēja partnerības modeļa uz vienlīdzīgu dalībnieku partnerības modeli⁴.

Daudz gadu finanšu shēma

Gatavojoties nākamajai daudz gadu finanšu shēmai, Komisija 2018. gada jūnijā pieņēma priekšlikumu par kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (NDICI). NDICI racionalizēs ES ārējās darbības arhitektūru un palielinās finanšu instrumentu elastīgumu, saskaņotību un efektivitāti. Caur to arī tiks novirzīta lielākā daļa ES ārējās darbības finansējuma ar 89,2 miljardu EUR budžetu 2021.–2027. gadam. Notiek sarunas ar Padomi un Eiropas Parlamentu⁵.

Labāka sadarbība ar ES dalībvalstīm

ES un tās dalībvalstis sadarbojas, lai pieņemtu Eiropas pieeju sadarbībai attīstības jomā, ievērojot Eiropas Konsensu par attīstību un IAM. Galvenās iezīmes ir kopīga plānošana,

³ Ticama paplašināšanās perspektīva Rietumbalkāniem un padziļināta ES iesaiste šajā reģionā (COM(2018) 65 final).

⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/factsheet-africaeuropeallianceprogress-18122018_en.pdf

⁵ https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

kopīgs rezultātu satvars un kopīga īstenošana. Līdz 2018. gadam bija izstrādāti 23 kopīgas plānošanas dokumenti un vēl 17 partnervalstīs notika kopīga plānošana.

Ārējo investīciju plāns

Ārējo investīciju plāns (*EIP*) ir vērienīga iniciatīva investīciju veicināšanai Āfrikā un kaimiņvalstu reģionā, sniedzot ieguvumu gan Eiropai, gan partnervalstīm. Tādējādi tā mērķis ir sniegt ieguldījumu IAM sasniegšanā, un tas paplašina ilgtspējīgas publiskā un privātā sektora investīcijas ekonomiskajā un sociālajā attīstībā, īpaši pievēršoties pienācīgas kvalitātes nodarbinātībai. Paredzams, ka ar ES ieguldījumu 4,5 miljardu EUR apmērā *EIP* līdz 2020. gadam investīcijās piesaistīs līdz 44 miljardiem EUR.

Politikas saskaņotība attīstībai

ES pievēršas attīstības sadarbības mērķiem visās politikas nostādnēs, tostarp programmā 2030. gadam, īstenojot procesu “politikas saskaņotība attīstībai”. Tādējādi līdz minimumam tiek samazinātas pretrunas starp politikas nostādnēm un to dublēšanās, vienlaikus palielinot attīstības sadarbības efektivitāti. Īpaša uzmanība tiks piešķirta saskaņotībai starp ES ārējās attīstības politiku, no vienas puses, un ES rūpniecības un MVU politikas nostādnēm, no otras puses.

Globālais tvērums

Globālā ārpolitikas un drošības politikas stratēģija nosaka to, kā ES reaģē uz globālām problēmām. Šajā iedaļā ir izklāstīts, kā ES stiprināja savu kā vienota un uzticama partnera lomu. Tajā ir arī sniegts kopsavilkums par to, kā ES strādāja, lai mazinātu nabadzību un nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību, vienlaikus veicinot demokrātiju, mieru un drošību.

Āfrika

ES un Āfrika pievērsās ĀS un ES 2017. gada samita rezultātu īstenošanai, ES atbalstot ĀS programmu 2063. gadam un šā kontinenta ekonomisko integrāciju ar Āfrikas Kontinentālās brīvās tirdzniecības zonas (*ACFTA*) starpniecību. Tas viss tika apvienots, izveidojot Āfrikas un Eiropas aliansi. Tika arī panākts progress starptautiskās okeānu pārvaldības veicināšanā un globāla vides pakta izstrādē, kuras ietvaros tiks apzināti trūkumi starptautiskajos vides tiesību aktos un ar vidi saistītos instrumentos. Tika īstenotas daudzas iniciatīvas kontinentālā, reģionālā un valsts līmenī (piemēram, līdzekļu devēju konference, lai atbalstītu pāreju uz stabilu demokrātisku valdību).

Lai sekmīgi īstenotu Kotonū nolīgumu 2020. gadā, turpinājās sarunas par atjaunotu partnerību ar Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstu (ĀKK) grupu.

Paplašināšanās reģions

Komisijas 2018. gada februāra stratēģija Rietumbalkāniem bija nozīmīgs solis Eiropas rīcības virzienā šajā reģionā, un tajā tika atkārtoti apliecināts, ka nākotnē Rietumbalkāni būs ES neatņemama sastāvdaļa. ES un Rietumbalkānu samitā, kas notika 2018. gada maijā Sofijā, ES

līderi atkārtoti apstiprināja savu viennozīmīgo atbalstu Eiropas perspektīvai šajā reģionā, un Rietumbalkānu partneri atkārtoti uzņēmās saistības attiecībā uz šo perspektīvu kā to stingru stratēģisko izvēli. Komisija 2018. gada aprīlī pieņēma savu ikgadējo paplašināšanās dokumentu kopumu un ieteica sākt pievienošanās sarunas ar Albāniju un Ziemeļmaķedoniju.

ES Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijā⁶ turpināja atbalstīt gan bēgļus, gan uzņēmējkopienas. Finansējuma pirmā daļa 3 miljardu EUR apmērā tiek izlietota 72 projektiem. Komisija 2018. gadā sāka uzņemties saistības vēl par 3 miljardiem EUR 2018.–2019. gadam.

Eiropas kaimiņvalstis

ES kaimiņattiecību politika (EKP) turpināja atbalstīt un veicināt stabilitāti, drošību un labklājību ES kaimiņvalstīs un nodibināt ciešas partnerības ar valstīm austrumos un dienvidos.

Austrumos 2018. gadā veiksmīgi noritēja 2020. gadam noteikto 20 nodevumu īstenošana. Turpinās sadarbība ar sešām partnervalstīm⁷, jo īpaši tiesu iestāžu reformu jomā un iespējas veicinošas vides nodrošināšanā pilsoniskajai sabiedrībai. Gruzija, Moldova un Ukraina strādāja, lai īstenotu savus asociācijas nolīgumus, savukārt Komisija pieņēma vienotu atbalsta satvaru Azerbaidžānai (2018.–2020. gadam) un īpašu pasākumu kopumu Baltkrievijai. Turpinājās humānās palīdzības sniegšana Ukrainai. Komisija arī sāka īstenot ES un Armēnijas 2017. gada novembra Visaptverošo un pastiprināto partnerības nolīgumu (CEPA).

Dienvidos ES turpināja veicināt sociālekonomisko un tiesiskuma programmu reģionā ar visām partnervalstīm, vienlaikus īstenojot reģionālo integrāciju Vidusjūras reģionā. ES risināja arī humanitārās un politiskās problēmas saistībā ar dažādām krīzēm, jo īpaši Sīrijā un Lībijā. Šajā saistībā tika sniegts atbalsts Sīrijas bēgļiem un uzņēmējkopienām (jo īpaši Libānā, Jordānijā un Turcijā), izmantojot ES Reģionālo trasta fondu reaģēšanai uz krīzi Sīrijā. Ar ES Ārkārtas trasta fonda Āfrikai Ziemeļāfrikas logu ES ir veicinājusi tūkstošiem atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un evakuācijas gadījumu no Lībijas, kā arī konflikta skarto neaizsargāto personu konkrētus aizsardzības pasākumus, vienlaikus veicinot pasākumus neatbilstīgas migrācijas apkarošanai. ES un Tunisija vienojās par stratēģiskajām prioritātēm 2018.–2020. gadam, un ES pieņēma vienotu atbalsta satvaru Alžīrijai (2018.–2020. gadam). Tika sagatavoti pirmie partnerības prioritāšu projekti Palestīnai un Izraēlai, un rīcības plāni tika pagarināti par trīs gadiem.

Āzija, Vidusāzija un Klusā okeāna valstis

Āzijas un Eiropas 2018. gada sanāksmē valstu vadītāji vienojās uzlabot sadarbību tirdzniecības, drošības un vides jomā. Viņi atkārtoti pauda atbalstu uz noteikumiem balstītai starptautiskajai kārtībai un atvērtai pasaules ekonomikai.

Vidusāzija ir nepietiekami savienota ar galvenajiem apdzīvotajiem centriem Eiropā un Āzijā, un cilvēku, preču, pakalpojumu un ideju brīva aprīte ir ierobežota. Fiziskajai infrastruktūrai

⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

⁷ Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Gruzija, Moldova un Ukraina.

parasti ir sliktā kvalitāte, un digitālā savienojamība ir vāja. ES 2018. gada Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta un stratēģijas Āzijai mērķis ir uzlabot savienojamību Vidusāzijā. Minētā stratēģija tvēruma ziņā ir plašāka nekā infrastruktūra un ietver pasākumus, lai vērstos pret regulatīvajiem šķēršļiem, kas kavē apriti.

ES apliecināja apņemšanos nodrošināt aktīvu ES klātbūtni un iesaisti Āzijā divpusējā, reģionālā un pasaules līmenī un gan sarunās ar partneriem, gan piemērojot sankcijas, turpināja pastāvīgus diplomātiskus centienus panākt Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas atteikšanos no kodolieročiem. Mjanmā ES turpināja palīdzēt rohindžu bēgļiem. ES arī atbalstīja centienus nodrošināt mieru Afganistānā.

Klusā okeāna valstu un ES jūras partnerības — kuras mērķis ir stiprināt Klusā okeāna salu noturību pret klimata pārmaiņām — ietvaros ES atbalstīja darbības zilās ekonomikas un dabas aizsardzības veicināšanai.

Latīņamerika un Karību jūras valstis

ES, Latīņamerika un Karību jūras valstis 2018. gada jūlijā rīkoja ministru tikšanos un turpināja darbu, lai nākotnes partnerību pārveidotu par daudzveidīgu modeli, īpašu uzsvāru liekot uz tirdzniecību, investīcijām, pētniecību, inovāciju, izglītību, digitalizācijas programmu un kopīgām vērtībām. ES reģionālais instruments attīstības veicināšanai pārejas ekonomikas valstīs ir atbilde uz attīstības problēmām valstīs, kurās notiek pāreja uz augstāku ienākumu līmeni.

ES turpināja atbalstīt miera nolīguma īstenošanu Kolumbijā, vienlaikus uzraugot sociālekonomisko un politisko vidi Venecuēlā, un aktīvi strādāja, lai modernizētu asociācijas nolīgumus ar Čīli un Meksiku. ES arī strādāja, lai noslēgtu asociācijas nolīgumu ar *Mercosur*.

Darbs vides jomā ES un CELAC (Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu kopienas) kopīgajā pētniecības telpā tika vērsts uz sadarbību, lai pārstrādātu bioloģiskos atkritumus, veicinātu pētniecību ilgtspējīgām pilsētām un nodrošinātu apmaiņas iespējas zinātniekiem.

Ilgtspējīgas attīstības mērķi

Visu 2018. gadu ES atbalstīja programmas 2030. gadam un tās mērķu īstenošanu, kas nodrošina vienotu pieeju attīstības politikai. Turpmākajās lappusēs ir sniegts kopsavilkums par ES ieguldījumu IAM sasniegšanā, tostarp aprakstīti daži nozīmīgākie ES finansēto darbību un partnerību rezultāti⁸.

Nr. 1. Nabadzības izskaušana

Galēja nabadzība samazinās, taču tas nenotiek pietiekami ātri. Ja nenotiks plaša politikas maiņa, līdz 2030. gadam to cilvēku skaits, kuri turpinās dzīvot galējā nabadzībā, būs sasniedzis 480 miljonus.

⁸ Rezultāti galvenokārt ir reģistrēti saskaņā ar ES starptautiskās sadarbības un attīstības rezultātu satvaru un attiecas uz atsevišķiem ES finansētiem intervences pasākumiem, kas norisinājās vai tika pabeigti 2018. gadā.

ES turpināja darbu, lai izskaustu daudzus nabadzības pamatcēloņus, tostarp tādus kā nevienlīdzība un nepietiekama izglītība, veselība un sociālā aizsardzība. ES jo īpaši palīdzēja vājināt saiti starp nabadzību, konfliktu, nestabilitāti un piespiedu pārvietošanu. Vairāk nekā 68 miljoni cilvēku tika pārvietoti 2018. gadā, un ES centās palīdzēt nepieļaut, ka piespiedu pārvietošana sāk notikt ilgtermiņā, vienlaikus palīdzot pārvietotajiem cilvēkiem mazināt viņu atkarību no palīdzības.

ES vada 270 budžeta atbalsta programmas 90 teritorijās, lai palīdzētu izskaust nabadzību. Tās ir pilnībā pielāgotas partnervalstu attīstības politikas nostādnēm, prioritātēm, mērķiem un valsts sistēmām IAM īstenošanas kontekstā. ES budžeta atbalsts arvien vairāk tiek virzīts uz valstīm ar zemiem ienākumiem. Šajā sakarā palīdzība tiek sniegta nestabilām valstīm, lai tās atjaunotu valsts pamatfunkcijas un uzlabotu savu izturētspēju.

ES kā vadošajai ieguldījuma sniedzējai divos jaunos ANO globālajos paktos par bēgļiem un par migrāciju bija būtiska loma starptautiskās kopienas mobilizēšanā, lai vērstos pret nabadzības pamatcēloņiem.

ES palīdzību saņēma **1,5 miljoni** migrantu, piespiedu kārtā pārvietotu cilvēku un uzņēmējkopienu locekļu (2018. gadā).

Nr. 2. Bada izskaušana

Pēc vairākiem gadiem, kad galējs bads samazinājās, tas atkal kļūst par problēmu, lielā mērā konfliktu, dabas katastrofu un klimata pārmaiņu dēļ. ES ir palielinājusi finansiālo atbalstu pārtikas nodrošinājumam par 14,7 % (no 2014. līdz 2018. gadam) un gatavojas izpildīt savas saistības attiecībā uz uztura nodrošinājumu — 71 % no mērķfinansējuma, kas ir 3,5 miljardi EUR, jau ir piešķirti, un tas nozīmē, ka līdz 2025. gadam 4,7 miljoniem bērnu tiks novērsta augšanas aizkavēšanās.

ES un tās dalībvalstis sadarbojās ar partneriem, lai vērstos pret visu veidu badu, daļēji — veicinot ilgtspējīgu un noturīgu lauksaimniecību, kas var būt efektīvs izaugsmi, darbvietu radīšanu un nabadzības mazināšanu veicinošs faktors. ES 2018. gadā mobilizēja 140 miljonus EUR ilgtspējīgas lauksaimniecības veicināšanai.

Vairāk nekā **12 miljoniem** cilvēku, kuri nebija pietiekami nodrošināti ar pārtiku, bija pieejams ES atbalsts (2018. gadā).

Nr. 3. Laba veselība un labklājība

Veselīgāka sabiedrība ir laimīgāka, produktīvāka un pārtikušāka.

Tāpēc ES un tās dalībvalstis iestājas par veselības veicināšanu visās politikas jomās un strādā dažādās nozarēs, lai uzlabotu veselības aprūpes kvalitāti, tvērumu un pieejamību cenas ziņā. ES turpināja piešķirt 2,6 miljardus EUR, kas atvēlēti ar veselību saistītiem pasākumiem

2014.–2020. gadam. Komisija ir apņēmusies ieguldīt 475 miljonus EUR Pasaules fondā AIDS, tuberkulozes un malārijas apkarošanai 2017.–2020. gadam. Līdz 2018. gadam tas ir palīdzējis nodrošināt 11,5 miljoniem cilvēku dzīvību glābjošu HIV ārstēšanu, atklāt un izārstēt 5 miljonus tuberkulozes saslimšanas gadījumu, izplatīt 197 miljonus moskītu tīklu un izārstēt 108 miljonus malārijas saslimšanas gadījumu⁹. Turklāt Komisija piešķir dotāciju Pasaules Veselības organizācijai 28 miljonu EUR apmērā 2016.–2018. gadam, atbalstot Vispārējās veselības apdrošināšanas partnerības programmu, lai uzlabotu līdzekļu devēju koordināciju, atbalsta efektivitāti un veselības aprūpes sistēmas 28 partnervalstīs.

Ar ES atbalstu tika pilnībā vakcinēti gandrīz **64 miljoni** bērnu, kas sasnieguši gada vecumu (2018. gadā).

Nr. 4. Kvalitatīva izglītība

Izglītībai ir svarīga nozīme neatkarīgas, veselīgas un ilgtspējīgas dzīves nodrošināšanā.

ES un tās dalībvalstis sniedz vislielāko ieguldījumu Globālajā partnerībā izglītībai, kas nostiprina pamatzglītības nodrošināšanu nabadzīgajās un krīžu skartajās valstīs. ES par 100 miljoniem EUR papildināja esošās saistības 375 miljonu apmērā 2014.–2020. gadam. Komisija 2018. gada maijā izdeva paziņojumu par izglītību ārkārtas situācijās un ieilgušu krīžu gadījumos, kurā aicināja īstenot koordinētu pieeju humānās palīdzības un attīstības palīdzības sniegšanā¹⁰. Izglītības nodrošināšana ārkārtas situācijās, kā arī apņemšanās “nevienu neaizmirst” joprojām bija politiskās prioritātes. ES 2018. gadā palielināja savu budžetu izglītībai ārkārtas situācijās līdz 8 % no humānās palīdzības (vairāk nekā 90 miljoni EUR).

ES turpina palīdzēt partnervalstīm uzlabot iedzīvotāju izglītības un nodarbinātības iespējas ar *Erasmus+* starpniecību. Laikposmā no 2015. līdz 2017. gadam vairāk nekā 120 000 augstākās izglītības studentu un augstskolu darbinieku pārcēlās uz/no Eiropas un partnervalstīm *Erasmus+* ietvaros. Īstenojot plašākus centienus, lai pievērstos jauniešu izglītības vajadzībām Eiropas kaimiņvalstīs, 2018. gadā Tbilisi tika nodibināta pirmā Eiropas skola Austrumu partnerībā.

Ar ES atbalstu mācību iestādēs tika uzņemti vairāk nekā **10 miljoni** bērnu (2018. gadā).

Nr. 5. Dzimumu līdztiesība

Sievietes un meitenes joprojām cieš no diskriminācijas un vardarbības ikvienā pasaules reģionā.

⁹ https://www.theglobalfund.org/media/7741/corporate_2018resultsreport_report_en.pdf.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0304&from=en>

Komisija 2018. gadā pietuvojās savam mērķim veicināt dzimumu līdztiesību 85 % savu projektu līdz 2020. gadam. Daži no sasniegumiem ir ES un ANO iniciatīva “*Spotlight*” ar dzimumu saistītas vardarbības likvidēšanai, kura budžets ir 500 miljoni EUR (2017.–2019. gadam), un astoņas jaunas programmas ar dzimumu saistītas vardarbības izskaušanai Āfrikā (220 miljoni EUR). Ar partnerības “Savienība Vidusjūrai” starpniecību ES izveidoja sistēmu, lai uzraudzītu progresu dzimumu līdztiesības veicināšanā Dienvidu kaimiņvalstīs.

Dzimumu līdztiesības uzlabošana varētu papildināt pasaules ekonomiku par 10,6 triljoniem EUR līdz 2025. gadam¹¹. Lai palīdzētu nodrošināt, ka visiem iedzīvotājiem ir iespēja maksimāli īstenot savu potenciālu neatkarīgi no viņu dzimuma, ES atbalstīja jaunus projektus, lai veicinātu sieviešu nodarbinātību, aizsargātu sievietes–bēgļus un atbalstītu sievietes un meitenes konfliktu reģionos. Trīs Partnerības instrumenta darbības arī palīdzēja palielināt darba devēju apņemšanos nodrošināt dzimumu līdztiesību. Arī jaunais Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta (*IcSP*) atbalstītos pasākumos valstīs, kas nav ES dalībvalstis, tika veicināta sieviešu loma miera nodrošināšanas centienos.

500 miljoni EUR tika atvēlēti, lai izskaustu vardarbību pret sievietēm un meitenēm visā pasaulē iniciatīvas “*Spotlight*” ietvaros kopā ar ANO.

Nr. 6. Tīrs ūdens un sanitārija

Uz mūsu planētas izsīkst tīrā ūdens resursi.

Iedzīvotāju skaita pieauguma, industrializācijas un citu faktoru ietekmē jau vairākus gadu desmitus palielinās ūdens ieguves avotu izmantošanas slogs.

ES ir lielākais līdzekļu devējs humānās palīdzības pasākumiem ūdens, sanitārijas un higiēnas sektorā, atvēlot aptuveni 200 miljonus EUR gadā, lai uzlabotu nekaitīga ūdens pieejamību humanitāro krīžu laikā.

Padomes 2018. gada secinājumos par diplomātiju ūdens resursu jomā ES iestādes un dalībvalstis tika aicinātas noteikt šo jautājumu par prioritāti. ES reaģēja, investējot infrastruktūrā vismazāk aizsargātajiem iedzīvotājiem, veicinot ūdens resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, iesaistot ūdens patērētājus lēmumu pieņemšanā un atbalstot speciālo zināšanu apmaiņu.

Ar ES atbalstu **723 000 cilvēku** bija pieejams tīrāks ūdens vai uzlabots sanitārais nodrošinājums (2018. gadā).

¹¹ <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>

Nr. 7. Cenas ziņā pieejama un tīra enerģija

Enerģija ir galvenais aspekts lielākajā daļā globālo problēmu, tostarp tādās jomās kā darbvieta, drošība, klimata pārmaiņas un pārtikas ražošana.

Āfrikas Savienība un ES 2018. gadā izveidoja Augsta līmeņa platformu ilgtspējīgiem ieguldījumiem enerģijā, lai attīstītu šo nozari, un ES turpināja atbalstīt Āfrikas Atjaunojamo energoresursu iniciatīvu (*AREI*), ieguldot 1,5 miljardus EUR. Plānots, ka ar *AREI* palīdzību tiks sasniegta vismaz 10 gigavatu jauna atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas papildu jauda līdz 2020. gadam un vismaz 300 gigavatu jauda līdz 2030. gadam.

Enerģētiskā drošība un energoefektivitāte joprojām bija Austrumu partnerības prioritātes, un programma “*EU4Energy*” uzņēmās saistības ieguldīt 16,7 miljonus EUR savā ilgtspējīgu ieguldījumu klimata un vērtību ķēdes programmā. Arī augsta līmeņa energoefektivitātes iniciatīva turpināja paplašināt energoefektivitātes reformas un ieguldījumus kaimiņvalstīs un paplašināšanās reģionos, savukārt ES Partnerības instruments atbalstīja IAM Nr. 7 ar darbībām cenas ziņā pieejamas un tīras enerģijas jomā.

Ar ES atbalstu vairāk nekā 16,8 miljoniem cilvēku bija pieejama elektroenerģija (kopā par 2014.–2018. gadu).

Nr. 8. Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība un ekonomikas izaugsme

Pienācīgas nodarbinātības iespējas un ilgtspējīga ekonomikas izaugsme ir svarīga labklājības nodrošināšanai visā pasaulē.

ES 2018. gadā uzņēmās saistības ieguldīt 16,7 miljonus EUR ilgtspējīgu ieguldījumu klimata un vērtību ķēdes programmā, kas veicina finansiālo integrāciju un labāku ieguldījumu vidi partnervalstīs. Vēl 19,2 miljoni EUR tika atvēlēti darba apstākļu un vides standartu uzlabošanai gatavo apģērbu ražošanas nozarē.

Attiecībā uz Rietumbalkāniem ES pieņēma jaunu reģionālu rīcības programmu, uzņemoties saistības par 19,8 miljoniem EUR, lai palīdzētu saviem partneriem īstenot to ekonomikas reformu programmas, attīstīt konkurētspējīgu privāto sektoru un īstenot reģionālu ekonomikas zonu.

ES 2018. gadā ieviesa “profesionālās izglītības un apmācības rīkkopu”, lai stiprinātu saites starp profesionālo izglītību un apmācību un privāto sektoru jaunattīstības valstīs. Tā arī sāka iniciatīvu, lai veicinātu sieviešu iesaisti uzņēmējdarbībā un ekonomisko iesaistīšanu.

Ar ES atbalstu vairāk nekā 1,1 miljonam cilvēku bija pieejami finanšu pakalpojumi (2018. gads).
--

Nr. 9. Rūpniecība, inovācija un infrastruktūra

Tā kā patlaban vairāk nekā puse planētas iedzīvotāju dzīvo pilsētās, svarīgāki nekā jebkad iepriekš ir kļuvuši sabiedriskais transports, atjaunojamo energoresursu avoti un digitālās tehnoloģijas.

ES turpināja atvēlēt līdzekļus multimodālā transporta koridoriem (tranzīta maršrutiem, kas atbalsta vairākus transporta veidus, un pieejamība kājāmgājējiem). ES 2018. gadā arī ieguldīja 91 miljonu EUR, lai uzlabotu transporta pieejamību lauku iedzīvotājiem. Šis finansējums palīdzēja piesaistīt ieguldījumus 688 miljonu EUR apmērā, lai izveidotu starpsavienojumus Āfrikā un uzlabotu transporta savienojumus iedzīvotājiem lauku rajonos.

ĀKK un ES partnerība atbalstīja vairāk nekā 350 pētniecības centru, augstākās izglītības iestāžu un inovācijas partneru. Rietumbalkānos tika ieviests savienojamības pasākumu kopums, kas ietver 11 transporta projektus, ar kopējām dotācijām 190 miljonu EUR apmērā un piesaistītiem ieguldījumiem 1 miljarda EUR apmērā no starptautiskām finanšu partneriestādēm Rietumbalkānu ieguldījumu sistēmā.

ES mobilizēja **200 miljonus EUR**, lai palielinātu digitālo tehnoloģiju izmantošanu (2018. gads).

Nr. 10. Nevienlīdzības mazināšana

Nabadzības līmenis pasaulē mazinās, tomēr joprojām pastāv būtiskas nevienlīdzības, tostarp darba samaksas atšķirības un nevienlīdzīga piekļuve pakalpojumiem.

Daudzās — jo īpaši jaunattīstības — valstīs joprojām ir augsta ienākumu nevienlīdzība. Vislielākā ienākumu nevienlīdzība, mērot pēc Džini indeksa, ir Latīņamerikas un Subsahāras Āfrikas valstīs. Centieni tika vērsti uz ienākumu nevienlīdzības mazināšanu, nulles tarifa pieejamības palielināšanu eksportam no vismazāk attīstītajām valstīm un jaunattīstības valstīm un palīdzības sniegšanu vismazāk attīstītajām valstīm un mazo salu jaunattīstības valstīm. Tomēr progresa temps būs jākāpina, lai mazinātu pieaugošās atšķirības valstu iekšienē un starp valstīm¹².

ES 2018. gadā turpināja sadarboties ar partnervalstīm visu veidu nevienlīdzības novēršanas pasākumos. Īpaša uzmanība tika pievērsta sociālās aizsardzības sistēmu uzlabošanai, kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu vispārējas pieejamības atbalstīšanai un diskriminācijas novēršanas politikas un pakāpenisku fiskālo reformu īstenošanai. Piemēram, 2018. gada beigās ar ES Trasta fonda Āfrikai starpniecību bija apstiprināti 187 projekti (3,6 miljardu EUR vērtībā) migrācijas pārvaldības un sociālekonomiskās attīstības uzlabošanai Āfrikas raga, Čada ezera, Ziemeļāfrikas un Sāhelas reģionos.

¹² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg10>

Ar ES atbalstu **vairāk nekā 1 miljons** cilvēku apguva profesionālo vai prasmju apmācību (2013.–2018. gads).

Nr. 11. Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

Pilsētas nodrošina 80 % pasaules iekšzemes kopprodukta un rada 70 % no visām oglekļa dioksīda emisijām.

Šis mērķis ir vērsts, piemēram, uz ilgtspējīgiem un cenas ziņā pieejamiem mājokļiem un transportu, pilsētu radītās ietekmes uz vidi mazināšanu un pilsētu savienošanu ar lauku rajoniem.

Līdzdalīgā graustu sakārtošanas programma ir ES, ĀKK valstu un programmas “*UN-Habitat*” kopīga iniciatīva. Šī programma palīdzēs uzlabot dzīves apstākļus 2 miljoniem cilvēku, un tajā ir iesaistītas 160 pilsētas. Tunisijā, īstenojot trīs secīgas programmas, ES un tās partneri palīdzēja rehabilitēt 180 neformālas apmešanās vietas pilsētās. Komisija ir arī viens no partneriem, kuri nodibināja Pasaules Pilsētas mēru paktu, kas, kā tiek prognozēts, ļaus samazināt gada CO₂ emisijas par 1,3 miljardiem tonnu līdz 2030. gadam.

Komisija 2018. gada ziņojumā uzsvēra vajadzību pievērsties problēmām un iespējām, ko rada urbanizācija. Komisija arī izsludināja uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, lai atbalstītu aptuveni 20 pilsētu partnerības ilgtspējīgas urbanizācijas veicināšanai partnervalstīs. Turklāt ES Starptautiskā pilsētsadarbības programma nostiprinās diplomātiju klimata un pilsētu jautājumos Pilsētprogrammas un Parīzes nolīguma ietvaros.

Ar ES atbalstu **91 valstī** tika izstrādātas vai ieviestas stratēģijas klimata pārmaiņu vai dabas katastrofu jomā (2018. gads).

Nr. 12. Atbildīgs patēriņš un ražošana

Iedzīvotāji vēlas zināt, vai preces un pakalpojumi, ko viņi iegādājas, ir ražotas/izstrādāti atbildīgi.

Sadarbojoties ar uzņēmumiem, ES atbalsta trešo valstu rīcību ilgtspējīga patēriņa prakses un aprites ekonomikas jomā un veicina rīcību privātajā sektorā. ES atbalsts aptver daudzas nozares un vērtību ķēdes, piemēram, tekstilizstrādājumus, izrakteņus, lauksaimniecības preces, atkritumus un tūrismu.

Ilgtspējīga patēriņa veicināšana ir integrēta visos attiecīgajos ES ārējās darbības finansēšanas instrumentos. Ar ES atbalstu 2018. gadā 6500 mikrouzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu īstenoja ilgtspējīga patēriņa un ražošanas praksi. Minētais atbalsts ietver arī Attīstības sadarbības instrumentu, kas finansē tādas iniciatīvas kā “*SWITCH to Green*”, Eiropas Attīstības fondu, Partnerības instrumentu un *IcSP*.

Ar “*SWITCH to Green*” reģionālajām programmām kopš 2008. gada ir finansēti vairāk nekā **150 zaļie darījumdarbības projekti** vairāk nekā **250 miljonu EUR** vērtībā Āzijā, Āfrikā un Vidusjūras reģionā, palīdzot uzlabot praksi aptuveni **90 000 MMVU** un saglabājot **350 000 darbvietu**.

Nr. 13. Rīcība klimata politikas jomā

Klimata pārmaiņas ir viena no mūslaiku galvenajām problēmām.

ES ir uzņēmusies saistības atvēlēt 20 % sava budžeta ar klimatu saistītas rīcības atbalstam 2014.–2020. gadā. Šis mērķrādītājs attiecas arī uz tās ārējo darbību. ES palīdzēja jaunattīstības valstīm, kas ir tās partnervalstis, izpildīt to saistības atbilstīgi Parīzes nolīgumam, pastiprināti pievērsties klimata pārmaiņu mazināšanai un pasākumiem, lai pielāgotos šīm pārmaiņām.

ES ir sistemātiski integrējusi ar klimata pārmaiņām saistītus apsvērumus dažādajos tās sadarbības portfeļa sektoros. Aptuveni 55 % ES ieguldījuma rīcībai klimata politikas jomā 2014.–2017. gadā bija rezultāts tam, ka ES rīcību klimata politikas jomā integrēja savā lauksaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un enerģētikas politikā.

Austrumu kaimiņvalstīs programma “*EU4Climate*” turpināja atbalstīt ar klimatu saistītas politikas izstrādi un īstenošanu Austrumu partnerības valstīs, palīdzot samazināt emisijas, uzlabot klimatnoturību un īstenot Parīzes nolīgumā noteiktās saistības. Klimata pārmaiņu mazināšanas fonds, kurš izveidots saistībā ar *UNFCC* (Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām) un kura mērķis ir palīdzēt jaunattīstības valstīm pielāgošanās un mazināšanas prakses īstenošanā, lai vērstos pret klimata pārmaiņām, līdz 2019. augustam ir īstenojis 111 projektus un sasniedzis 310 miljonus atbalsta saņēmēju.

Ar ES atbalstu tika novērsta siltumnīcefekta gāzu emisiju rašanās **18,4 miljonu tonnu** apmērā (kopā par 2014.–2018. gadu).

Nr. 14. Dzīvība ūdenī

Cilvēku darbības un to ietekme uz klimata pārmaiņu tempu samazina bioloģisko daudzveidību, pasliktina laikapstākļus un paaugstina jūras līmeni.

ES 2018. gadā uzņēmās saistības atvēlēt 10 miljonus EUR Dienvidaustrumāzijas koraļļu trīsstūrim. Projektos tiks atbalstīta ekosistēmu pārvaldība, pielāgošanās klimata pārmaiņām un aizsargājamo jūras teritoriju tīkla un mazo ilgtspējīgo zivsaimniecību paplašināšana, pārvaldība un nostiprināšana. Ar ĀKK valstīm ir izveidota jauna 35 miljonu EUR vērtā atbalsta programma, kuras mērķis ir aizsargāt un pārvaldīt bioloģisko daudzveidību jaunattīstības valstīs. 17 miljoni EUR tiks atvēlēti, lai palīdzētu Klusā okeāna valstīm izstrādāt atkritumu apsaimniekošanas programmas un risināt ar veselību, jūras piedrozījumu un bioloģisko daudzveidību saistītas problēmas. Vidusjūras reģionā tika pieņemta programma

“GreenMed III” (48 miljoni EUR), lai veicinātu resursefektivitāti un ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, kā arī sakopšanas darbības.

Ar ES iniciatīvu palīdzību tika aizsargātas jūras teritorijas **2700 km²** platībā (2018. gads).

Nr. 15. Dzīvība uz sauszemes

Satraucoša bioloģiskās daudzveidības izzušana apvienojumā ar sauszemes ekosistēmu būtisku degradāciju izraisa plašas sekas, kas skar visu cilvēci.¹³

ES 2018. gadā turpināja izpildīt savas saistības attiecībā uz dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu. Saskaņā ar Rīcības plānu meža tiesību aktu ieviešanai, pārvaldībai un tirdzniecībai ES palīdzēja 24 valstīm uzlabot ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu, pilnveidot tiesību sistēmas, stiprināt valsts un vietēja mēroga spējas, nostiprināt pilsoniskās sabiedrības organizācijas (jo īpaši tās, kas aizsargā pirmiedzīvotājus) un uzlabot valsts tiesību normu ievērošanu privātajā sektorā. ES uzņēmās saistības par 43,5 miljoniem EUR, lai apkarotu noziegumus pret mežiem un dzīvo dabu, vienlaikus turpinot savu darbu bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai.

Pateicoties ES iniciatīvām, tika aizsargātas ekosistēmas gandrīz **7 miljonu hektāru** platībā (2018. gads).

Nr. 16. Miers, tiesiskums un spēcīgas institūcijas

Miers, tiesiskums un spēcīgas institūcijas ir būtiski pilsoņu tiesību aizsardzībā un drošības garantēšanā ES un aiz tās robežām.

ES 2018. gadā sāka vairākas reformas, lai uzturētu spēkā labas pārvaldības, demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību principus austrumu un dienvidu kaimiņvalstīs. Rietumbalkānos tika ieviesti pasākumi, lai nostiprinātu tiesu iestāžu neatkarību un efektivitāti un nodrošinātu institūcijām iespējas sniegt ieguldījumu sociālajās pārmaiņās un sekmēt reģionālo sadarbību.

ES nodrošina resursus vietējām iestādēm kā pārvaldības un attīstības partneriem ar demokrātiskās līdzdalības starpniecību, kā arī veicinot cilvēktiesības, sieviešu un jauniešu dalību publiskajā sfērā un vairāklīmeņu pārskatatbildību. Kopējā drošības un aizsardzības politika, kuras budžets 2018. gadā bija 334,86 miljoni EUR, ļauj ES uzņemties vadību miera uzturēšanas operācijās, konfliktu novēršanā un starptautiskās drošības stiprināšanā. Tā ir neatņemama daļa no ES visaptverošās pieejas krīžu pārvarēšanai.

Trešās valstīs turpinājās 2016. gada drošības nozares reformas stratēģiskā satvara īstenošana. ES turpināja stiprināt saites starp valsts pārvaldes reformu centieniem un iekļaujošiem un efektīviem tiesiskajiem un politikas veidošanas procesiem un piecās valstīs izmēģinājuma

¹³ Starpvaldību platformas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā ziņojums, 2018. gads.

kārtā piemēroja “integrēto diagnostisko decentralizācijas satvaru”. Minētais satvars būs pamatā valsts līmeņa ceļvedim, kas paredzēts vietējām iestādēm.

IcSP finansē pasākumus saistībā ar reaģēšanu uz krīzēm, konfliktu novēršanu, miera veidošanu un sagatavotību krīzēm. Tas vēršas pret globāliem, reģionāliem un topošiem apdraudējumiem. Turpinājās IcSP pasākumi partnervalstīs visā pasaulē, konfliktu zonās, pēckonfliktu vidē un topošo krīžu vidē.

Ar ES atbalstu tika sniegta palīdzība **42 000** personu, kuras cietušas no cilvēktiesību pārkāpumiem (2018. gads).

Nr. 17. Partnerības ilgtspējīgas attīstības mērķiem

ES un tās partneri sadarbojas, lai īstenotu IAM.

Lai īstenotu mērķus, ir vajadzīgas partnerības starp valdībām (visos līmeņos), privāto sektoru un pilsonisko sabiedrību. Ja vietējās iestādes neiesaistīsies, 60 % no 169 IAM mērķrādītājiem netiks sasniegti. Komisija, ievērojot visas vispārējās programmas, sākot ar Pusanas principiem un beidzot ar Adisabebas rīcības programmu un Parīzes nolīgumu, atzīst svarīgo nozīmi, kāda ir partnerībām ar vietējām iestādēm.

Mērķis Nr. 17 ir vērsts uz šo partnerību stiprināšanu. ES un ANO 2018. gadā atjaunoja savu partnerību attīstības palīdzības sniegšanai, un Komisija turpināja attīstīt pielāgotas partnerības efektīvai attīstības sadarbībai. Turklāt ES un ĀKK valstis sāka plānot savu sadarbību laikposmam pēc 2020. gada ar mērķi noslēgt nolīgumu līdz 2019. gada beigām.

Iniciatīva “*Spotlight*” sniedz atbalstu, lai stiprinātu vietējās organizācijas, kas strādā, lai izbeigtu ar dzimumu saistītu vardarbību. ES arī īstenoja centienus uzlabot sadarbību pētniecības un inovācijas jomā, kas veicinās sociālekonomisko attīstību un atbalstīs ES ārpolitiku. 2018. gadā nozīmīgākie jaunattīstības valstu partnerreģioni aptuveni 225 reizes¹⁴ piedalījās “Apvārsnis 2020” sadarbības projektos, kas tika atbalstīti ar ES ieguldījumu 33 miljonu EUR apmērā.

ES palīdzēja **98 valstīm** mobilizēt ieņēmumus, nostiprināt publisko finanšu pārvaldību un uzlabot budžeta pārredzamību (2018. gads).

¹⁴ Šis rādītājs ietver Āfriku, Centrālameriku un Latīņameriku, un Dienvidaustrumāzijas valstu asociāciju (ASEAN).